

Sygn. akt I CZ 28/19

POSTANOWIENIE

Dnia 3 kwietnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marian Kocon (przewodniczący)
SSN Anna Kozłowska (sprawozdawca)
SSN Władysław Pawlak

w sprawie z powództwa P. C.
przeciwko [...] Ubezpieczeń S.A. w W.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 3 kwietnia 2019 r.,
zażalenia powoda na wyrok Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 16 października 2018 r., sygn. akt VI ACa [...],

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 25 czerwca 2018 r. Sąd Okręgowy w W. uwzględnił częściowo powództwo P. C. skierowane przeciwko [...] Ubezpieczeń S.A. w W. o zadośćuczynienie i odszkodowanie za szkodę jakiej doznał w następstwie wypadku komunikacyjnego w dniu 18 maja 2016 r.; odpowiedzialność cywilną sprawcy ubezpieczał pozwany. Na skutek apelacji pozwanego, Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z dnia 16 października 2018 r. uchylił wyrok Sądu Okręgowego w części uwzględniającej powództwo i w tym zakresie przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania. W motywach rozstrzygnięcia Sąd Apelacyjny wskazał na niedostatki postępowania dowodowego polegające m.in. na zaniechaniu przeprowadzenia dowodów sugerowanych przez pozwanego, ale nadto zwrócił uwagę, że Sąd pierwszej instancji dokonał ustaleń faktycznych na podstawie dowodów, co do których nie wydał żadnego postanowienia dowodowego oraz na podstawie wyjaśnień powoda złożonych w trybie informacyjnym. Taki stan postępowania dowodowego uzasadniał wydanie orzeczenia kasatoryjnego.

W zażaleniu złożonym w trybie art. 394¹ § 1¹ k.p.c. na wyrok Sądu Apelacyjnego, powód domagając się jego uchylenia zakwestionował wnioskowanie tego Sądu co do wadliwości wydanego w sprawie orzeczenia jak i przesłanki tego wnioskowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Uchylenie wyroku połączone z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji przewiduje art. 386 § 2 i § 4 k.p.c. Zgodnie z treścią tego przepisu, orzeczenie kasatoryjne może zostać wydane w razie stwierdzenia nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji, nierozpoznania przez ten sąd istoty sprawy oraz wtedy, gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

Zażalenie na orzeczenie kasatoryjne sądu drugiej instancji ma służyć wyłącznie skontrolowaniu, czy orzeczenie takie zostało prawidłowo oparte na jednej

z wymienionych przesłanek, tj. czy powołana przez sąd przyczyna uchylenia odpowiada podstawie ustawowej. Przedmiotem badania Sądu Najwyższego jest zatem istnienie wyłącznie formalnych, procesowych podstaw wydania przez sąd odwoławczy wyroku kasatoryjnego, a nie reformatoryjnego. Środek odwoławczy unormowany w art. 394¹ § 1¹ k.p.c., przy całej swojej specyfice, pozostaje zażaleniem, a więc środkiem, przy użyciu którego rozstrzygane są kwestie procesowe, a nie materialnoprawne.

Kontrolę o tak określonych granicach należy więc wyraźnie oddzielić nie tylko od oceny zasadności pozwu i apelacji, ale także od merytorycznego badania stanowiska prawnego sądu drugiej instancji. Zażalenie z art. 394¹ § 1¹ k.p.c., nie służy kontroli prawidłowości przyjętej przez sąd materialnoprawnej podstawy wyroku. Dopuszczenie takiej kontroli oznaczałoby przyzwolenie, by zażalenie to stanowiło substytut skargi kasacyjnej, a więc środka prawnego zasadniczo innej rangi, sformalizowanego i mającego szansę rozpoznania przez Sąd Najwyższy tylko w wypadku spełnienia określonych przesłanek; mogłoby także prowadzić do obchodzenia przepisów o skardze kasacyjnej. Poza zakresem kontroli musi więc pozostać, również w okolicznościach sprawy niniejszej, mimo obszernych wywodów w tym zakresie ujętych w zażaleniu, prawidłowość ocen Sąd Apelacyjny co do braków postępowania dowodowego, poza jedną, decydującą o treści rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego. Nie można bowiem odmówić racji Sądowi Apelacyjnemu, który dostrzegł, że Sąd pierwszej instancji nie dopuścił i nie przeprowadził w sprawie żadnego dowodu i w związku z tym trafnie ocenił, iż prawidłowość ustaleń faktycznych nie poddaje się kontroli. Tymczasem nie budzi wątpliwości, co podkreśla się w orzecznictwie i literaturze (por. wyroki Sąd Najwyższego z dnia 20 sierpnia 2001 r. I PKN 571/00, OSNP 2003, nr 14, poz. 330 i z dnia 9 marca 2005 r. III CK 271/04, nie publ.; z dnia 15 stycznia 2010 r. I CSK 197/09, nie publ.) - że dokonanie przez sąd ustaleń faktycznych na podstawie wskazanych przez stronę (a także dopuszczonych z urzędu) dowodów, które nie zostały w formalny sposób dopuszczone i przeprowadzone na rozprawie, narusza ogólne reguły postępowania w zakresie bezpośredniości, jawności, równości stron i kontrydiktoryjności. Podstawą ustaleń faktycznych mogą być - jak podkreślił Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 9 marca 2005 r. -

tylko dowody prawidłowo przeprowadzone. Sąd powinien wypowiedzieć się w przedmiocie każdego wniosku dowodowego. Jeżeli strona w pozwie albo w odpowiedzi na pozew lub w dalszych pismach procesowych wskazuje, jako dowody na poparcie swoich twierdzeń, w szczególności dokumenty, obowiązkiem sądu jest zająć w tym przedmiocie stanowisko. Oznacza to, że jeżeli Sąd zamierza wykorzystać stanowiący przedmiot wniosku dowodowego dokument, to powinien zgodnie z przepisami regulującymi postępowanie dowodowe (art. 217, 236 k.p.c.) wskazać sposób jego potraktowania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2008 r., II PK 125/07, OSNP 2009, nr 5-6, poz. 66). Podsumowaniem tak przeprowadzonego postępowania dowodowego winno być uzasadnienie rozstrzygnięcia odpowiadające wymogom art. 328 § 2 k.p.c.; uzasadnienie winno zawierać ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. W zakresie faktów, każde - składające się na podstawę faktyczną rozstrzygnięcia - ustalenie, powinno zawierać przytoczenie dowodów stanowiących podstawę tego ustalenia. Jeżeli w rozpoznawanej sprawie Sąd pierwszej instancji nie wydał w sprawie żadnego postanowienia dowodowego i wykorzystał niestanowiące dowodu informacyjne wyjaśnienia powoda, zgodzić trzeba się z Sądem Apelacyjnym, że w sprawie nie przeprowadzono postępowania dowodowego. Ten zatem brak, powodujący konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości, usprawiedliwiał uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania (art. 386 § 4 k.p.c.).

Z tych też przyczyn Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji (art. 394¹ § 3 w związku z art. 398¹⁴ k.p.c.).